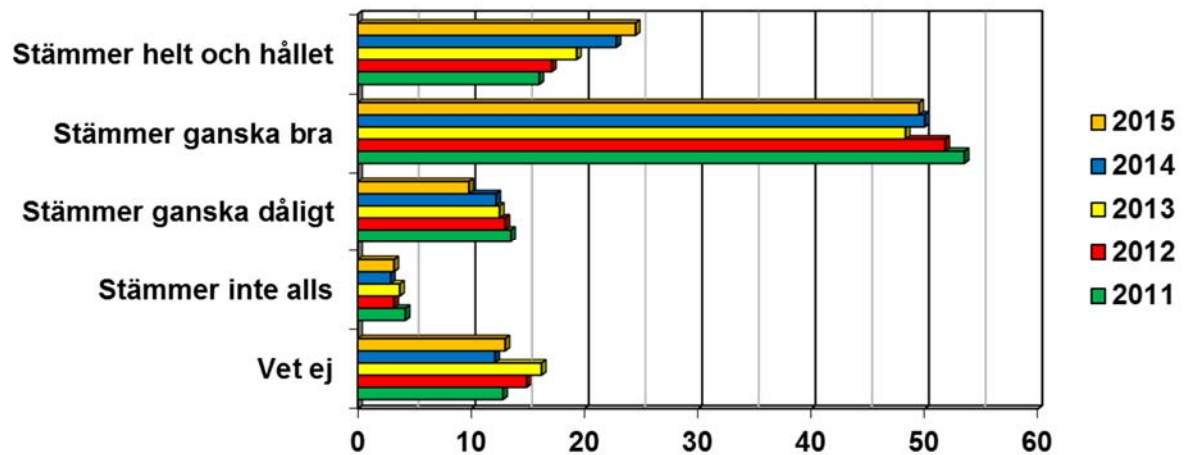

OPINION -15

December
2015

En analys av resultaten i Sidas SCB-undersökning av svenska folkets kunskap om och intresse för utveckling och bistånd

Magnus Liljeström

Opinion -15

KUNSKAP, INTRESSE, VILJA?

Bakgrund

Sida har sedan 1974 låtit SCB genomföra attitydundersökningar kring utvecklings- och biståndsfrågor. Den senaste mätningen genomfördes under perioden september till november 2015. Undersökningen speglar det uppdrag Sida har när det gäller att främja kunskapen kring utvecklingssamarbete (i rapporten och i några av frågorna används termen "bistånd" som en synonym till utvecklingssamarbete) och situationen i de länder och områden där Sverige bidrar. En av de frågor som ställdes redan 1974 finns fortfarande kvar i undersökningen, nämligen den som handlar om inställningen till biståndsanslagets storlek.

Undersökningen gjordes som en postenkät till ett riksrepresentativt urval om 2000 personer. Respondenterna kunde välja om de ville svara skriftligt eller via webben. Svarsfrekvensen blev i år 45,1 procent, att jämföras med 47,4 procent föregående år, 49 procent 2013 och 53 procent år 2012. Vid bearbetningen har SCB dock gjort en kalibrering för att motverka att skevheter i bortfallet ger systematiska fel i materialet. Den minskande svarsfrekvensen innebär dock att felmarginalerna har blivit något större jämfört med tidigare år.

Under insamlingsperioden kom utvecklingssamarbetet att uppmärksammas i media, då regeringen signalerade att en större del av biståndsramen än tidigare skulle komma att avsättas för kostnader för flyktmottagning i Sverige. Tidigare erfarenheter visar att politiska signaler om en neddragning av biståndets storlek kan påverka de svarandes stöd för biståndet i samma riktning. Rimligen kan också svarsmönstret på andra frågor påverkas.

För att avgöra om det kan finnas någon sådan effekt även denna gång har en jämförelse gjorts mellan svarande med olika svarsdatum. Ungefär tre fjärdedelar av svaren hade kommit in innan uppgifterna om att mer biståndsmedel skulle gå till flyktmottagande fick bredare spridning i riksmidia den 23 oktober. Jämförelsen visar att de som svarat efter den 23 oktober mer biståndspositiva än övriga. Felmarginalen är dock för stor för att det ska gå att dra några klara slutsatser kring detta.

Om rapporten

I denna rapport görs jämförelser mellan olika grupper av svarande baserade på kön, ålder, bostadsort och hushållsinkomst. Jämförelser görs också med tidigare undersökningar.

I rapporten har frågorna delats in i följande kategorier:

- Kunskap om:
 - Situationen och utvecklingen i de delar av världen som är mottagare av svenskt utvecklingssamarbete.
 - Det svenska utvecklingssamarbetets inriktning.
 - Drivkrafterna bakom utveckling.
- Stödet för utvecklingssamarbetet.
- Förtroendet för utvecklingssamarbetet.
- Tilltron till utvecklingssamarbetets möjligheter att bidra till utveckling.
- Intresse och engagemang för utvecklingsfrågor.

Resultaten för varje fråga redovisas i ett diagram och med en text med kommentarer till eventuella förändringar och skillnader mellan olika grupper. Skalan avser i samtliga fall procent av dem som svarat på frågan.

De statistiska uppgifter om levnadsförhållanden i världen som refereras i rapporten är hämtade från Undp och Gapminder.

I rapporten används begreppen "svenskarna" och "svenska folket" som beteckning på dem som de svarande representerar. Definitionen är densamma som SCB använder i sitt urval, det vill säga personer folkbokförda i Sverige.

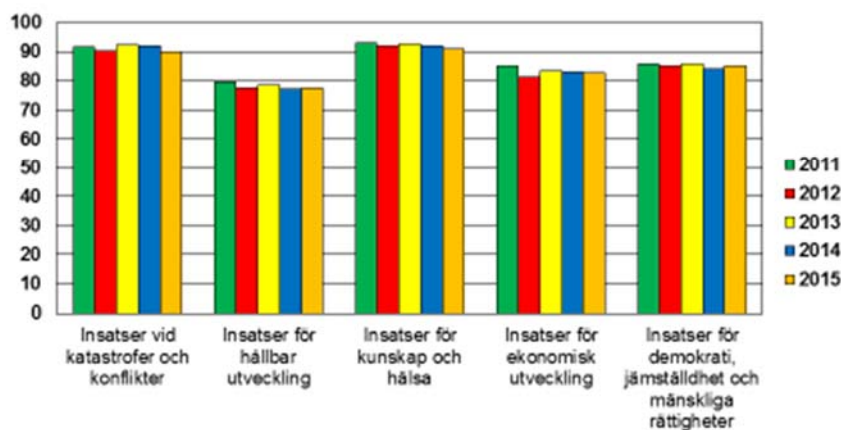
1. KUNSKAP

1.1 Frågor om bistånd

Kännedomen om olika typer av biståndsinsatser, utifrån de breda kategorier som Sida använder sig av, jämförs i denna fråga.

Som diagrammet visar har en stor majoritet hört talas om de olika typerna av insatser, samtidigt som det finns tydliga skillnader. Insatser inom sociala sektorer som hälsa och utbildning och insatser vid katastrofer och konflikter är mest kända. I botten, men med 77 procentens kännedom, finns insatser för hållbar utveckling.

Kännedom om olika typer av biståndsinsatser

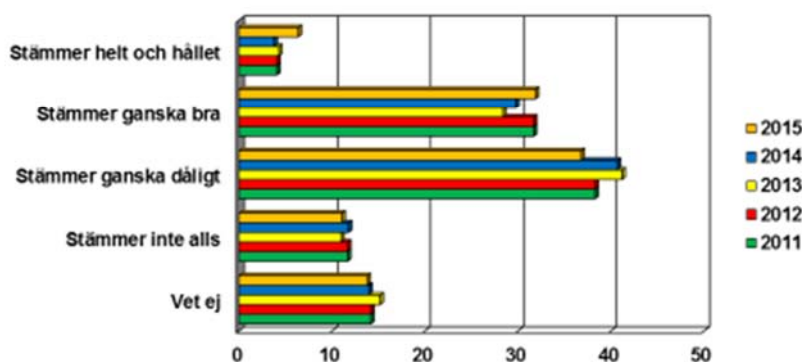

Skillnaderna mellan könen är små, med undantag för att kvinnor känner till har hört talas om insatser för jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter klart oftare än män. Skillnaden mellan olika åldersgrupper är tydlig så till vida att de under 35 år anger en lägre kännedom än övriga.

Frågan har följande formulering: "Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas om att följande insatser görs? (Se bilaga 1. för den exakta formuleringen av svarsalternativen.)

Svenskarna verkar dock inte själva tycka att de vet så mycket om bistånd. Nästan hälften, 48 procent, tycker *inte* att de har "en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder". 6 procent instämmer till fullo i påståendet och ytterligare 32 procent instämmer delvis. 14 procent svarar "vet ej".

Jag tycker att jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder

Jämfört med i fjol minskar andelen som inte tycker sig ha en god bild av det svenska biståndet. Förändringen på 5 procentenheter ligger i utkanten av felmarginalen.

Det finns ett tydligt samband mellan ålder och hur god bild man anser sig ha av svenskt bistånd; i de yngsta grupperna känner mindre än en tredjedel sig välinformerade. Motsvarande siffra är över 45 procent bland dem som är äldre än 50 år.

Observera att svaren inte säger någonting om vad de tillfrågade faktiskt vet om svenskt bistånd, utan bara om hur de själva bedömer sin kunskap.

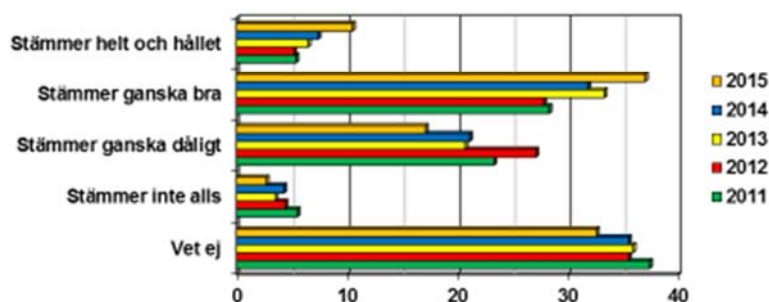
Analys

Svaren visar att svenskarna har en god bild av de huvudsakliga områden som det svenska utvecklingsarbetet är inriktat på. Frågan är dock hur kunskapen ser ut under den mest övergripande nivån. Det är bara en dryg tredjedel som själva anser sig ha en god bild av verksamheten. Skillnaderna mellan olika åldersgrupper, där de yngre mer sällan anser sig ha en god bild av biståndet än vad äldre har, är också värda att uppmärksammas.

1.2 Frågor om utvecklingen i världen

Att utvecklingen i världen har varit snabb har länge varit ganska okänt. Denna fråga om levnadsvillkoren i "fattiga länder" har ställts sedan 90-talet och under lång tid var det betydligt fler som

Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren

tog avstånd från påstående än som instämde.

Det finns dock en stark långsiktig trend som innebär att allt fler instämmer i påståendet. År 2004 var det 19 procent som instämde helt eller delvis. I år är motsvarande siffra 48 procent. Årets ökning, plus 8,3 procentenheter, är den största som har noterats.

Män instämmer klart oftare än kvinnor, 57 jämfört med 38 procent.

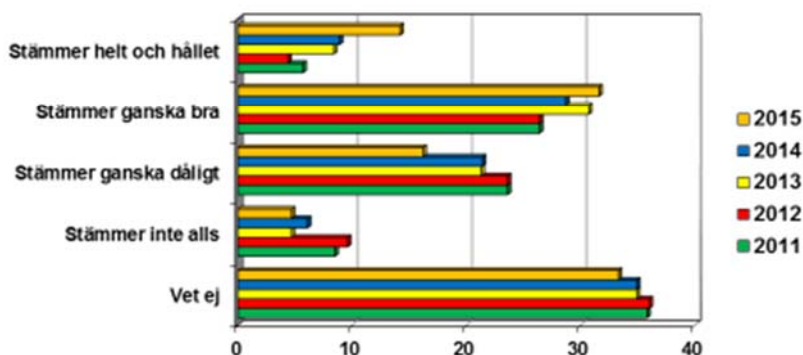
Andelen som svarar "vet ej" är stor.

Bland kvinnor är det mer än dubbelt så vanligt som bland män att svara "vet ej" – 44 jämfört med 21 procent.

Sedan 2010 ställs också en fråga om hur barnadödligheten har utvecklats i "fattiga länder". Detta är ett av de så kallade Millenniemålen och stora framsteg har gjorts. Sedan 1990 har antalet barn som dör före fem års ålder mer än halverats. Detta håller på att bli känt bland svenskarna.

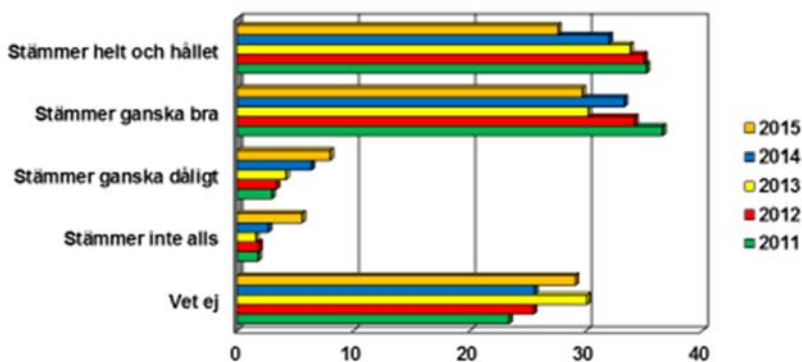
Årets mätning visar på en signifikant ökning av andelen som instämmer helt – från 8,9 till 14,3 procent. Totalt 45,8 procent instämmer helt eller delvis, vilket också det är en kraftig ökning jämfört med i fjol, då motsvarande siffra var 37,6 procent. 20,9 procent tar helt eller delvis avstånd, medan 33,3 procent svarar "vet ej". Män instämmer oftare än kvinnor, 52 procent jämfört med 39 procent.

Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren

Svårare blir det när frågan handlar om befolkningsutvecklingen i världen. Antalet människor fortsätter att öka, men antalet barn som föds i världen ökar inte längre år för år. Detta är dock i stort sett okänt för svenska folket, vilket visas tydligt av svaren på denna fråga:

Antalet barn som föds i världen ökar för varje år

En majoritet, 57 procent, instämmer i påståendet att antalet födda i världen ökar för varje år. 29 procent svarar vet ej medan endast 14 procent tar helt eller delvis avstånd. Men det är denna lilla grupp som har rätt, eftersom antalet nyfödda i världen inte längre ökar för varje år, utan har stabiliserats.

Det finns en tydlig trend mot att färre och färre instämmer i påståendet och att fler och fler tar

avstånd, det vill säga i riktning mot en mindre felaktig bild. Årets förändring av andelen som tar avstånd helt och hållet är statistiskt säkerställd.

Skillnaderna mellan olika grupper är inte signifikanta.

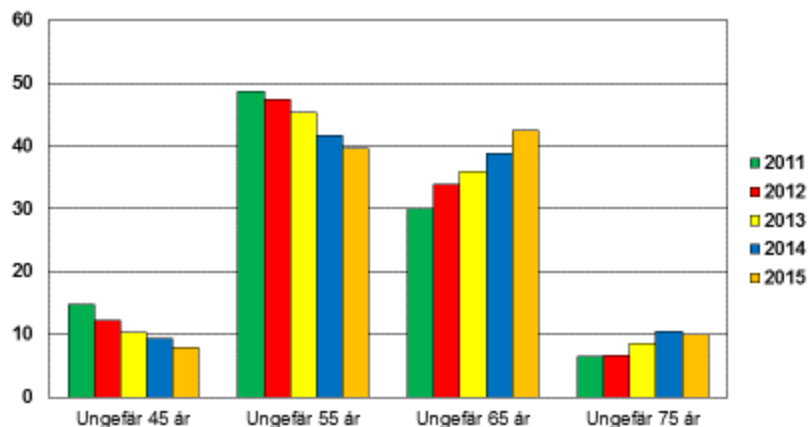
Undersökningen innehåller också fyra frågor som är inriktade på särskilda mått på levnadsförhållanden i specifika länder. Den första handlar om den förväntade medellivslängden i Vietnam.

Här finns en tydlig trend mot en mer positiv syn på verkligheten. Gruppen som väljer något av de två högsta alternativen har ökat med 16 procentenheter sedan frågan ställdes för första gången för fyra år sedan.

Men bilden är fortfarande överdrivet pessimistisk. Endast 10 procent svarar att medellivslängden är ungefär 75 år, vilket är det korrekta svaret.

Det är de äldsta svarande som har den mest negativa bilden, medan medelålders, 35-49 år är mest realistiska. I den gruppen väljer 57 procent något av de två högsta alternativen. Bland dem över 65 år är motsvarande siffra 39 procent.

Vad vet vi om världen? Hur hög är medellivslängden i Vietnam?

Nästa fråga handlar om en av de viktigaste förutsättningarna för utveckling, nämligen utbildning. Hur ser det ut med läskunnigheten i Tanzania, ett av de länder där det svenska biståndet har varit verksamt längst?

Det är en stor majoritet av de svarande – 68 procent – som tror att läskunnigheten bland unga i Tanzania är mindre än 50 procent. Endast 10,9 procent svarar att ungefär 8 av 10 ungdomar kan läsa och skriva, vilket är det korrekta svaret.

Det finns en visserligen en trend mot att färre väljer det mest pessimistiska alternativet och fler det mest optimistiska, men det är fortfarande dubbelt så många – 23 procent – som svarar ”2 av 10” än som svarar ”8 av 10”.

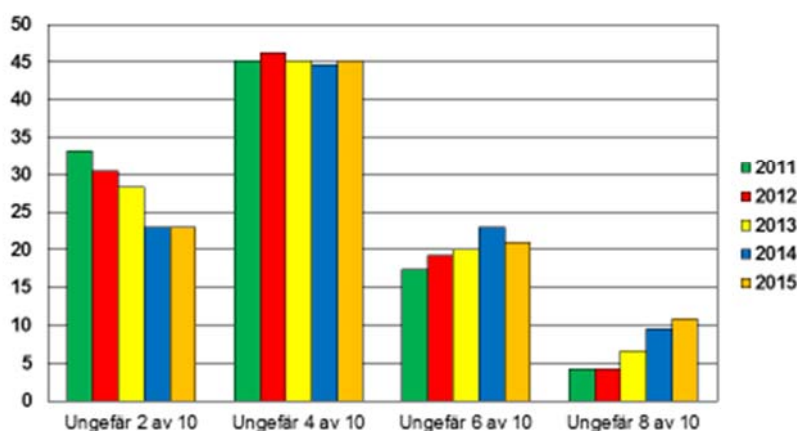
Ytterligare 45 procent svarar ”4 av 10”. Faktum är att endast två

länder i världen (Tchad och Burkina Faso) har en läs- och skrivkunnighet bland ungdomar som ligger under 50 procent.

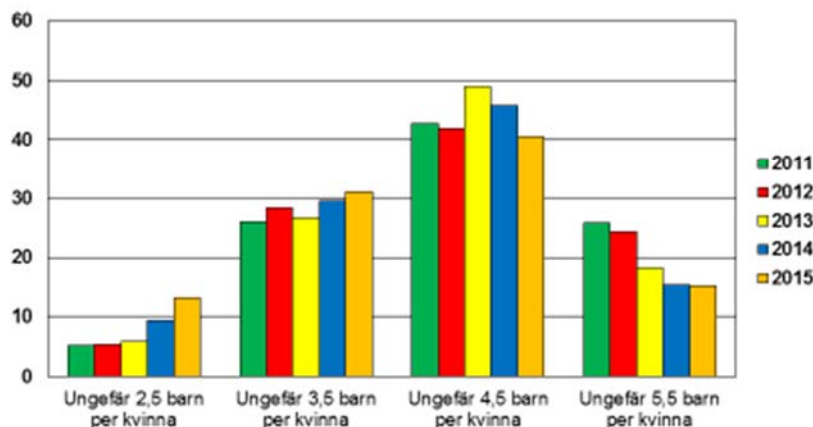
Det är de yngsta svarande som har den mest negativa bilden.

Den tredje frågan handlar om barnafödande. Detta är ett område där det har skett stora förändringar de senaste decennierna, förändringar som inte är välkända.

Vad vet vi om världen? Hur stor är läskunnigheten bland ungdomar (15-24 år) i Tanzania?

Vad vet vi om världen? Hur många barn per kvinna föds det i Bangladesh?

Hur många barn föder kvinnor i Bangladesh i genomsnitt?

Ungefär var åttonde - 13,2 procent – svarar att det föds ungefär 2,5 barn per kvinna, vilket är det mest korrekta svaret. (Siffran var 2,2 för år 2013)

Fortfarande är det en majoritet som väljer något av de två högsta alternativen, men trenden i riktning mot en mer realistisk bild fortsätter.

Det är de äldsta som har den mest felaktiga bilden och kvinnor

väljer oftare än män de två högsta svarsalternativen.

Trots förskjutningen visar resultatet att den snabba utveckling som har skett i Bangladesh och många andra länder är tämligen okänd. Just när det gäller Bangladesh har utvecklingen varit mycket snabb:

1985 föddes ungefär 5,5 barn per kvinna.

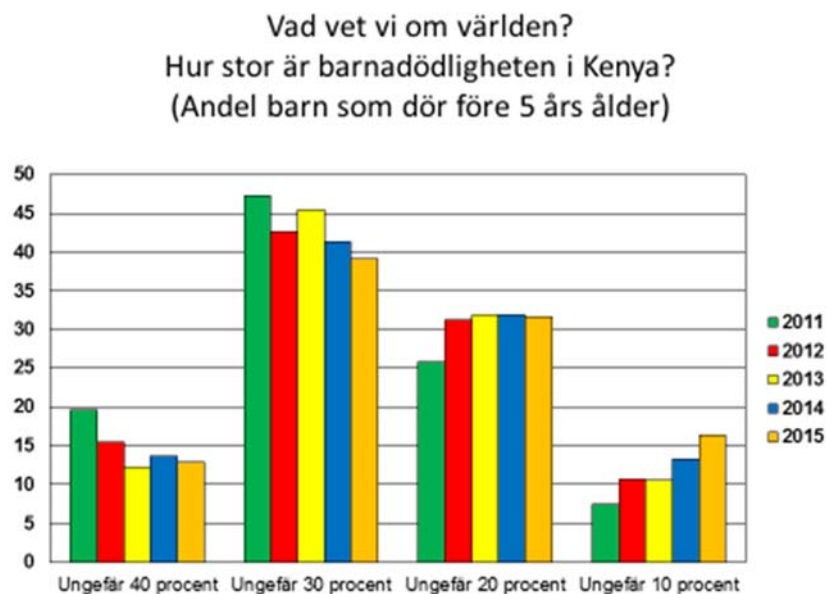
1990 föddes ungefär 4,5 barn per kvinna.

1997 föddes ungefär 3,5 barn per kvinna.

2006 föddes ungefär 2,5 barn per kvinna.

På den tidigare frågan om barnadödlighet var det tydligt att den positiva utveckling som har skett inte är allmänt känd. När det handlar om ett konkret land blir det tydligt hur skev bilden är.

Det är en majoritet av de svarande som tror att minst 25 procent av barnen i Kenya dör före 5 års ålder. Endast 16 procent svarar att ungefär 10 procent av de kenyanska barnen dör, vilket är det mest korrekta svaret. (Siffran var 7,1 procent för år 2013.)

Trenden är att allt färre väljer det mest pessimistiska alternativet och att allt fler väljer något av de två lägsta alternativen. Bilden har alltså blivit klart mer realistisk, men det är fortfarande en majoritet som har en föråldrad verklighetsbild.

Män, höginkomsttagare och storstadsbor väljer oftare än andra de två lägsta alternativen.

Faktum är att inget land i världen idag har en barnadödlighet på över 20 procent. Högst ligger Angola på 15,7 procent. Redan 1967 lämnade det sista landet 40-procentsnivån och 1992 låg samtliga länder under 30-procents barnadödlighet. 2007 gick Angola som sista land under 20-procentsgränsen.

Analys

Årets resultat visar på en fortsatt positiv utveckling av svenskarnas bild av situationen och utvecklingen i världen. Trots det är det fortfarande den överdrivet pessimistiska bilden som dominerar.

Redan på 90-talet visade ett antal kvalitativa och kvantitativa undersökningar som Sida lät göra att svenskarnas bild av "u-länder" var en bild av djupt elände, där det inte syntes några förbättringar. Sedan dess har det skett en viss förändring av bilden, vilket visas av svaren på frågan om hur levnadsvillkoren i fattiga länder har förändrats. När frågan handlar om "fattiga länder" eller "u-länder" finns alltid en risk att de svarande ser de allra mest utsatta länderna för sina ögon. Men de nya frågorna med konkreta exempel från länder som under många år varit mottagare av svenskt bistånd visar att eländesbilden består.

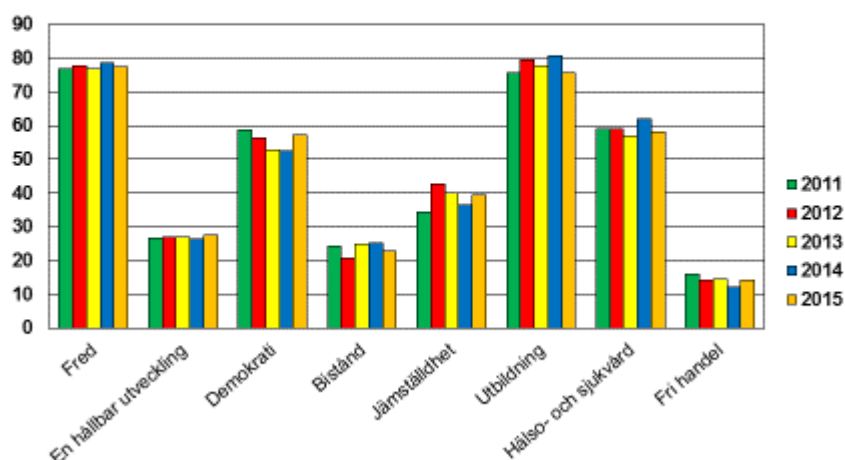
Frågan om läskunnighet visar tydligt på detta: Två tredjedelar väljer svarsalternativ med sämre siffror än vad något land i världen i dag uppvisar.

Fortsätter utvecklingen i den riktning som årets undersökningsresultat pekar på kan dock en i huvudsak realistisk bild komma att dominera inom något tiotal år.

1.3 Frågor om utvecklingens drivkrafter

Vad är det då som får utvecklingen att gå framåt? Vilken bild har svenskarna av utvecklingens drivkrafter? SCB-undersökningen innehåller en fråga som speglar detta. De svarande har fått välja

Vad är viktigt för att fattigdomen i världen ska minska?

mellan olika alternativ¹ och markerar högst fyra viktiga faktorer som kan bidra till minskad fattigdom i världen. De allra flesta har också valt att ange fyra svarsalternativ – i snitt har man satt 3,8 kryss.

Som framgår av diagrammet ligger "utbildning" i topp med kryss från 77 procent av de svarande. Nästan lika många väljer "fred." Men också "hälso- och sjukvård" och "demokrati" bedöms som mycket viktigt, med kryss från nästan 60 procent.

Jämfört med i fjol märks ökning för "demokrati" och "jämställdhet" Samtliga förändringar ligger dock inom felmarginalen.

Det finns tydliga skillnader mellan könen på två punkter: kvinnor prioriterar jämställdhet i högre grad än män, medan förhållandet är det motsatta när det gäller frihandel,

Andra bakgrundsvariabler spelar också in: Fred blir viktigare ju äldre man är, medan utbildning blir viktigare ju högre hushållsinkomst man har.

Analys

Bilden liknar den som kommit fram i tidigare undersökningar. Den stämmer också hyggligt väl överens med vad som brukar betonas av utvecklingsforskare, även om vikten av fri handel nog värderas högre av forskare än av den svenska allmänheten. Generellt brukar dock de svarande ge hög vikt åt faktorer som är påtagliga för den enskilda människan, medan "systemfaktorer" ofta rankas lägre.

Alternativen är av mycket olika karaktär. Exempelvis kan ju alternativet "bistånd" vara inriktat på att stärka alla de övriga faktorerna.

Det bör noteras att den nedåtgående trenden för alternativet "demokrati" bryts i år.

2. STÖDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Den första undersökningen av svenska folkets "biståndsvilja" gjordes redan 1956 och fokus har främst legat på hur mycket Sverige ska ge i bistånd. Sedan 90-talet har dock Sida ställt frågor som mer fokuserar på hur viktigt de svarande tycker att det är med bistånd.

¹ I bilaga 1 finns hela frågeformuläret med de fullständiga beskrivningarna av svarsalternativen.

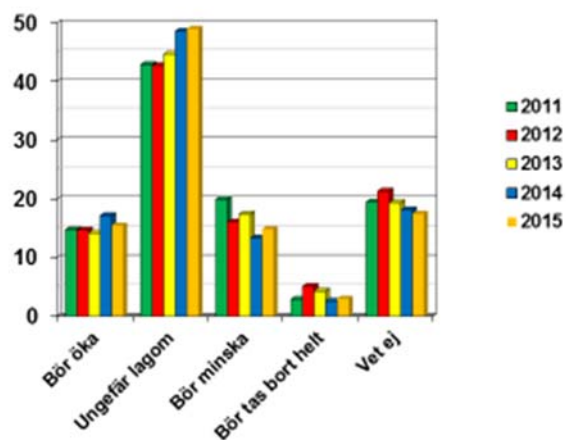
Diagrammet till höger baseras på frågan "Hur ser du på biståndsanslagets storlek?"

Diagrammet baseras på frågan "Hur ser du på biståndsanslagets storlek?"

Det är 65 procent som kan beskrivas som positiva till dagens biståndsnivå eller vill att den ska öka, medan 18 procent är negativa och vill se ett minskat eller slopat bistånd. Övriga 18 procent svarar "vet ej".

- Förändringarna jämfört med föregående mätning är små, helt inom felmarginalen. Det innebär att fjolårets kraftiga ökning av andelen positiva kvarstår
- Det är små skillnader mellan hur kvinnor och män svarar. Tidigare har män varit överrepresenterade bland de negativa, men nu ligger skillnaden inom felmarginalen.
- Den äldsta gruppen, 65-74 år är den mest negativa.

Inställning till biståndsanslaget Förändring 2011-2015

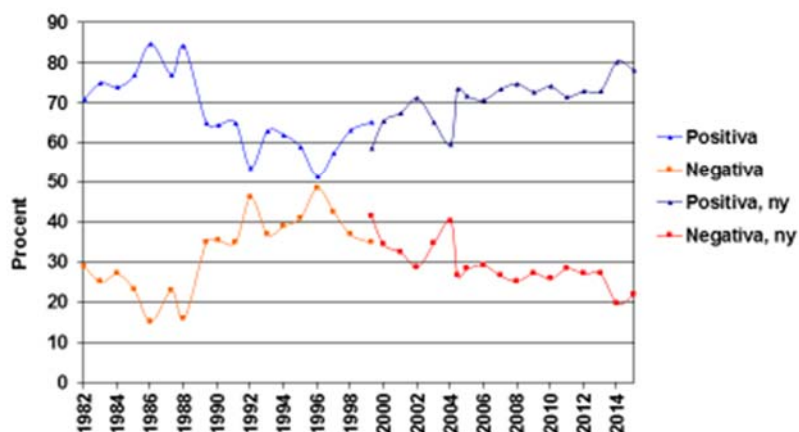

Under mätperioden kom signaler från den svenska regeringen att ytterligare pengar från biståndsramen kommer att användas för att finansiera flyktingmottagning, utöver vad regeringen redan hade föreslagit i budgetpropositionen. Ungefär tre fjärdedelar av svaren hade dock kommit in innan dessa uppgifter fick bredare spridning i riksmidia den 23 oktober. Erfarenheter från 90-talet pekar på att politiska signaler om att biståndsanslaget bör minska påverkar inställningen till biståndsanslaget i samma riktning. Någon sådan effekt kan inte spåras denna gång. Tvärtom är de som svarat efter den 23 oktober mer biståndspositiva än övriga. Felmarginalen är dock för stor för att det ska gå att dra några klara slutsatser kring detta.

I diagrammet till höger har de som svarar "bör öka" eller "ungefär lagom" lagts samman i en grupp – "positiva" medan de som svarar "bör minska" eller "slopas helt" har kategoriserats som "negativa".

Som grafen visar innebar fjolårets mätning den första stora förändringen på nio år. Det var också den högsta nivån för stödet för biståndets storlek sedan 1980-talet. Årets mätning ligger också på en hög nivå jämfört med de senaste decennierna och nedgången från i fjol ligger inom felmarginalen.

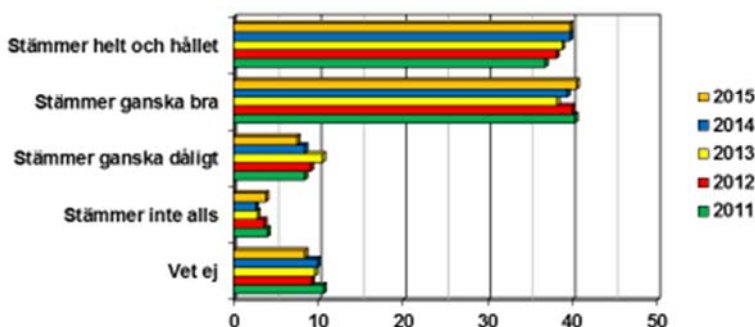
Inställningen till biståndsanslaget 1982-2015 (justerat för vet ej och ej svar)

Uppgången 2005 på hela 14 procentenheter kom efter den uppmärksammade flodvågskatastrofen i Asien och sammanföll med ett kraftigt ökat givande till det frivilliga biståndet.

SCB bytte insamlingsmetod 1999. I början av år 2000 gjordes en överbryggande mätning. Därför presenteras två serier för positiva respektive negativa.

Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna

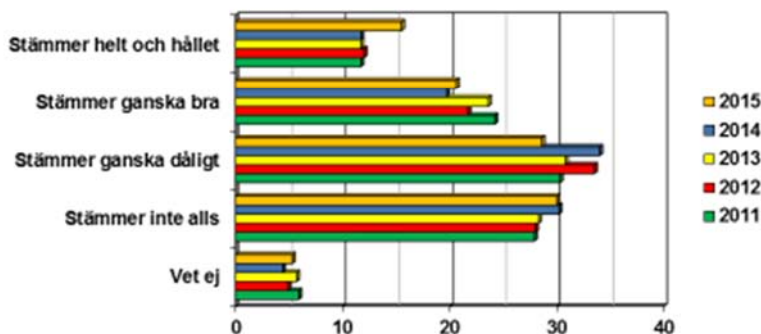
Om man ställer en fråga som inte är kopplad till biståndets storlek märks en mycket stark övervikt för dem som tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna. 80 procent instämmer helt eller delvis i påståendet medan 11 procent tar avstånd och 8 procent svarar "vet ej".

Förändringarna över tid är små och jämfört med i fjol ligger resultatet inom felmarginalen. Dock verkar det finnas en trend mot att allt fler instämmer helt och hållet.

Här märks en tydlig skillnad mellan kvinnor och män; endast 8 procent av kvinnorna tar avstånd, medan motsvarande siffra för männen är 15 procent.

Hur frågan formuleras har dock stor betydelse för svarsbilden. Det visar diagrammet till höger, som beskriver hur de svarande förhåller sig till påståendet "Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder." Det är betydligt fler som instämmer i det negativa påståendet än som tar avstånd på den tidigare frågan.

Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.

Men även denna fråga visar på ett starkt stöd för biståndet. En klar majoritet, 58,6 procent, tar avstånd från påståendet, medan 36,1 procent instämmer helt eller delvis.

Jämfört med i fjol märks dock en tydlig ökning av andelen som instämmer. 15,5 procent instämmer helt och hållet och det är en ökning med 3,8 procentenheter jämfört med i fjol, men fortfarande inom felmarginalen.

Kvinnor tar avstånd i högre grad än män. Den största skillnaden märks dock mellan olika inkomstgrupper, där de med högst hushållsinkomst tar avstånd i mycket högre utsträckning än övriga. 73 procent i gruppen med hushållsinkomst över 50000 kronor tar avstånd helt eller delvis. I gruppen med lägst inkomst är motsvarande siffror 50 procent.

Analys

"Biståndsviljan" såsom den har mätts sedan mer än 50 år ligger på rekordhöga nivåer. Även när biståndet sätts i relation till behov på närmare håll är det en klar majoritet som uttrycker biståndsvilja.

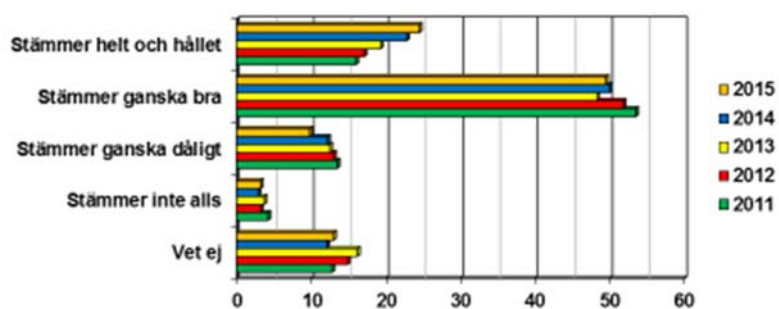
Skillnaderna mellan olika inkomstgrupper på frågan om "Sverige har nog med egna problem ..." visar dock på att viljan påverkas av ekonomiska förhållanden.

Tidigare stora förändringar i biståndsviljan har inträffat i samband med ekonomiska och politiska förändringar och uppmärksammade och omskakande händelser som flodvågskatastrofen i Asien. Årets mätning sammanföll med att en kraftigt ökande mängd asylsökande kom till Sverige och att regeringen signalerade att en större del av biståndsramen skulle användas för att bekosta flyktingmottagandet. Detta ser dock inte ut att ha påverkat inställningen till biståndsanslaget. Eventuellt tar effekten av den omfattande humanitära katastrofen i Syrien ut den effekten av negativa politiska signaler. Fjolårets kraftiga uppgång kom efter att stödet för biståndets varit stabil mellan år 2005 och 2013. Årets marginella minskning innebär ändå att fjolårets trendbrott består, då nivån är den näst högsta som har uppmätts med metod som infördes år 2000.

3. FÖRTROENDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Vilket förtroende har då de svarande för dagens svenska utvecklingssamarbete? Andelen som uttrycker misstro är liten. 13 procent av de svarande tar helt eller delvis avstånd från påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld. Lika många är tveksamma och svarar "vet ej", medan 74 procent instämmer i påståendet. Andelen som instämmer ökade med fem procentenheter i fjol, en statistiskt säkerställd förändring, och fortsätter att öka något i år, dock inom felmarginalen. Trenden är att allt fler instämmer helt och hållet.

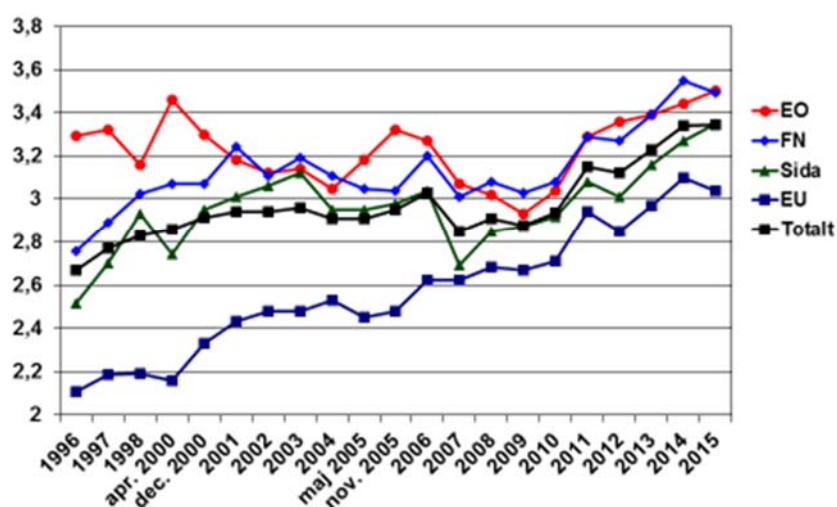
Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld

Män tar avstånd i avsevärt högre grad än kvinnor, 17 procent jämfört med 9 procent.

De svarande får också möjlighet att sätta betyg på de olika genomförarna av svenskt utvecklingssamarbete, svenska enskilda hjälporganisationer (EO), FN, Sida och EU. Frågan lyder: Hur effektivt tror du att det svenska biståndet genom Sida/FN/EU/svenska enskilda hjälporganisationer är?

Betyg på biståndets effektivitet

Betygen har getts på en skala från ett till fem. Diagrammet visar medelbetyg för de olika biståndskanalerna, samt för alla sammanräknade.

Förtroendet för biståndets effektivitet ligger stabilt på en historiskt sett mycket hög nivå. Aldrig tidigare har så höga betyg delats ut till enskilda organisationer (EO) och Sida, medan förtroendet för FN och EU minskar något.

Analys

Förtroendet för det svenska utvecklingsamarbetet är på det hela taget starkt. Att endast 13 procent tar avstånd från påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld visar att utvecklingsamarbetet har gott stöd hos den svenska befolkningen. Den andelen är till och med något mindre än andelen som vill se ett minskat eller slopat svenskt bistånd.

Fjölårets ökning på de bägge frågor som mäter förtroende bekräftar i år. Den långsiktiga trenden för frågan om effektivitet pekar dessutom uppåt sedan 2007. Samtidigt är det rimligt att anta att detta förtroende inte är grundat i några djupare kunskaper om de faktiska resultaten av det svenska utvecklingsamarbetet. Som visats ovan är det en minoritet som tycker sig ha god kunskap om biståndet och de framsteg som har gjorts i de svenska mottagarländerna är i stort sett okända.

TILLTRO TILL BISTÅNDETS MÖJLIGHETER

Det frågorna om tilltro avser att mäta är om det är möjligt att bidra till betydande framsteg med utvecklingsamarbete som redskap. De allra flesta, drygt två tredjedelar, tror att biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling. Det är framför allt alternativet "stämmer ganska bra" som många – 49 procent – väljer. (Det är förmodligen också det alternativ som de flesta biståndskännare skulle välja.)

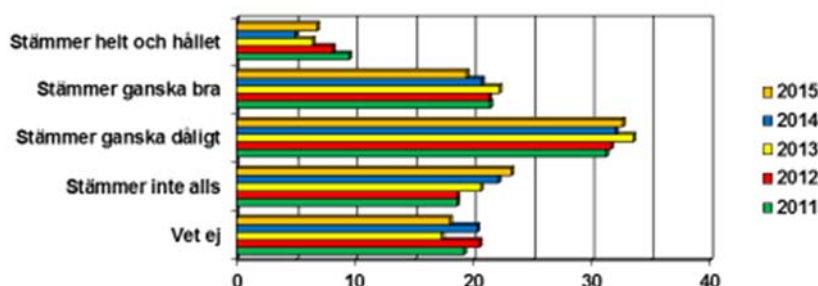
Bara 3,3 procent tar helt avstånd från påståendet och ytterligare 12 procent tar delvis avstånd. 15 procent svarar "vet ej".

Här märks framför allt en skillnad mellan män och kvinnor. 21 procent av männen anser att påståendet stämmer dåligt eller inte alls. Motsvarande siffra för kvinnorna är 9 procent.

Skillnaderna jämfört med i fjol ligger inom felmarginalen.

Tilltron mäts också med ett negativt påstående "bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna". Här märks en övervikt för de positiva svaren, 56 procent tar avstånd från påståendet att bistånd inte bidrar till att minska problemen i de fattiga länderna. 26 procent instämmer och 18 procent svarar "vet ej".

Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna

Skillnaderna jämfört med tidigare mätningar är ganska små. Män instämmer oftare än kvinnor i detta påstående. Bland inkomstgrupperna finns en tydlig skillnad – ju högre inkomst desto större andel som tar avstånd.

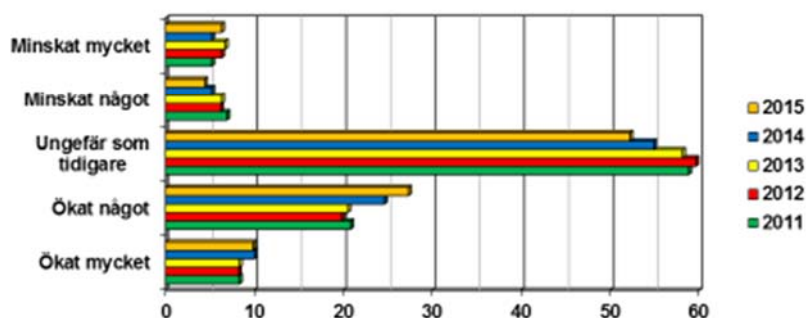
Analys

Även om många instämmer i att biståndet spelar en viktig roll i ett fattigt lands utveckling är det bara drygt hälften av de svarande som tar avstånd från det negativa påståendet. Den sammantagna bilden bidrar därför till misstanken att många av de svarande inte känner till några konkreta exempel där biståndet har gjort en skillnad. Det finns inga märkbara trender i svarsbilden för de här frågorna.

INTRESSE OCH ENGAGEMANG

I undersökningen finns fyra frågor som pejar de svarandes intresse och engagemang för utvecklingsfrågor. När de svarande själva får bedöma hur intresse och engagemang har förändrats är bilden positiv. Det är mer än tre gånger så många som anger ökande engagemang än som svarar att engagemanget har minskat. Majoritet anger dock svarsalternativet ”ungefär som tidigare”.

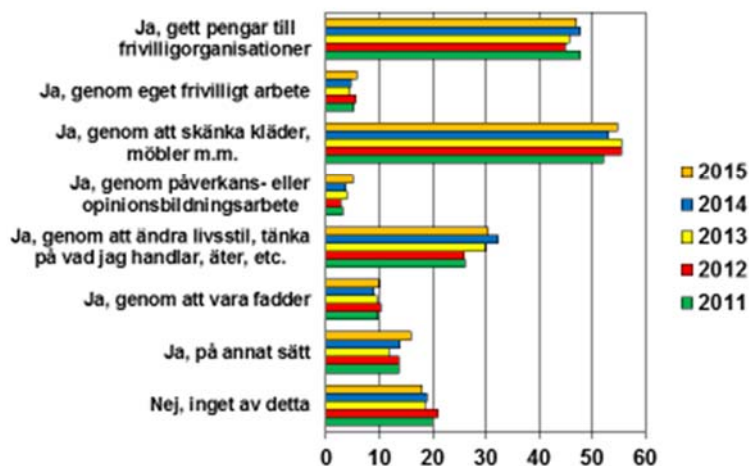
Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under det senaste året?

I årets mätning uppger fler än någon gång tidigare att deras engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder har ökat. Mer än en tredjedel, 37 procent, väljer alternativet ”ökat något” eller ”ökat mycket”. Den långsiktiga trenden är mycket tydlig. När frågan ställdes första gången år 2006 var det 19 procent som angav ökat engagemang och intresse.

De yngre anger oftare än andra att intresse och engagemang har ökat.

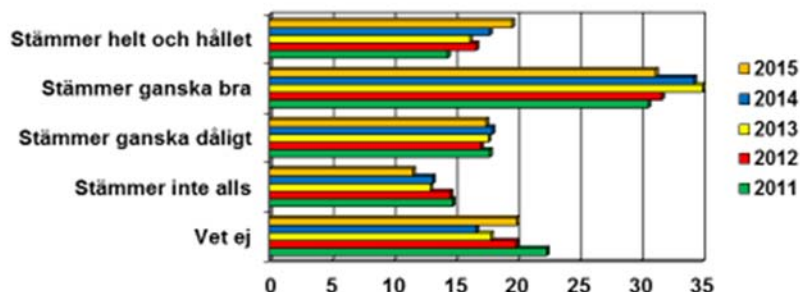
Har du gjort något under det senaste året för att bidra till utvecklingen i de fattiga länderna?

När de svarande själva får uppge i vilken utsträckning de har bidragit till utveckling i fattiga länder är bilden mycket positiv. Det är 18 procent som uppger att de inte gjort någonting för att bidra till utveckling i fattiga länder. Här finns en signifikant skillnad mellan män och kvinnor i det att 22 procent av männen inte gjort någonting, medan motsvarande siffra för kvinnorna är 14 procent. Bland kvinnorna är det klart vanligare att skänka pengar och saker och att ändra livsstil, tänka på vad man handlar etc.

När det gäller att skänka pengar finns en signifikant skillnad mellan inkomstgrupper. Ju högre hushållsinkomst desto vanligare att man ger bidrag till frivilligorganisationer.

Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd

Hur står det då till med intresset att veta mer om utvecklingsarbetet? Det har funnits en längre trend mot ett minskande intresse, en trend som har bromsat upp och vänts i en ökning de senaste åren. Drygt hälften av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd, medan en knapp tredjedel tar avstånd. Andelen som instämmer helt har ökat långsamt men stadigt sedan 2011.

Kvinnor och män instämmer ungefär lika ofta, men andelen kvinnor som svarar vet ej är klart större än den är bland männen. De med högst inkomst uttrycker minst intresse att veta mer, men skillnaderna är inte signifikanta.

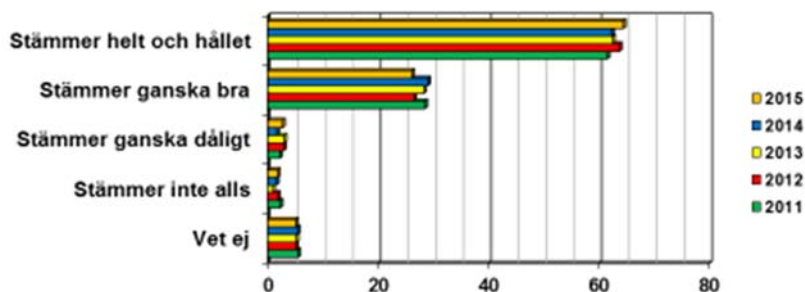
I undersökningen finns en fråga som avser att undersöka grunden för de svarandes engagemang – om det finns en moral/etik som drivkraft.

Svaren visar att det finns ett mycket starkt stöd för biståndets grundläggande solidaritetstanke. 90 procent instämmer, 4 procent tar avstånd och 5 procent svarar "vet ej".

Svarsmönstret uppvisar inga tydliga förändringar de senaste åren.

Det finns inga signifikanta skillnader mellan kön, eller grupper baserade på ålder, typ av bostadsort. Dock instämmer de med högst hushållsinkomst, över 51000 kronor per månad, klart oftare än de med lägst hushållsinkomst, under 14000 kronor.

Alla människor har lika värde, av solidaritet bör man därför stödja dem som lever under omänskliga förhållanden.

Analys

Intresset och engagemanget för en bättre värld är stort och äkta, grundat i uppfattningar som kan uttryckas i termer av solidaritet eller medmänsklighet. Givetvis finns det alltid en tendens att de svarande vill ge en positiv bild av sig själva även i en anonym undersökning. Men även med viss prutman på de positiva svaren är andelen som uttrycker solidaritet och som bidrar till utveckling överväldigande.

När det gäller intresset för "bistånd" finns en positiv trend. Drygt hälften av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd, medan en knapp tredjedel tar avstånd. Det hör dock till bilden att intresset var klart högre för ett decennium sedan.

Bilaga 1. Frågor och svarsalternativ

Frågeställare är Sida Internationellt bistånd

Här följer några frågor om det som kallas bistånd. Det kan också kallas internationellt utvecklingsarbete eller u-hjälp. Som ett sammanfattande begrepp i följande frågor används uttrycket **bistånd**.

Vissa av frågorna syftar på den text som står ovanför respektive fråga. Läs därför igenom denna innan du svarar på frågan.

Svenskt bistånd

19.

*Svenska staten ger fattiga länder stöd att bekämpa fattigdom, dvs. **internationellt bistånd**. Riksdagen har beslutat att det svenska biståndet ska vara en procent av vårt lands samlade inkomster (bruttonationalinkomsten). I år innebär det att 40 miljarder kronor går till bistånd, vilket är ungefär 4 000 kr per svensk invånare.*

Tycker du biståndsanslaget ovan bör ökas eller minskas?

Det bör ökas

Det är ungefär lagom som det är

Det bör minskas

Det bör tas bort helt

Vet inte/har ingen åsikt

20.

Sveriges bistånd går via många kanaler, som t ex Sida, FN, EU eller genom enskilda svenska hjälporganisationer

Hur effektivt tror du att biståndet är via dessa olika kanaler?

Med effektivt menas att det når mottagarna och att rätt saker görs.

Markera ett kryss för varje rad.

Inte alls effektivt

Inte särskilt effektivt

Varken eller

Ganska effektivt

Mycket effektivt

Vet inte

a. Sida

b. FN

c. EU

d. Svenska enskilda
hjälporganisationer

21. Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas om att följande insatser görs?

Markera ett svar per delfråga.

Ja, det har jag hört talas om

Nej, det var en nyhet för mig

a. Insatser för **demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter** – exempelvis stöd till fungerande rättsväsende, till fria medier och för kvinnors rättigheter.

b. Insatser för **ekonomisk utveckling** – exempelvis stöd till småföretagande och till jordbruk och satsningar på vägar och annan infrastruktur.

c. Insatser för **kunskap och hälsa** - exempelvis stöd till skolor, utbildning och hälsovård.

d. Insatser för **hållbar utveckling** – insatser för miljö, för att säkra tillgången på livsmedel och för att möta klimathotet.

e. Insatser vid **katastrofer och konflikter** - stöd till utsatta människor vid konflikter och andra katastrofer, och vid återuppbyggnad.

Ditt eget engagemang

22. Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under de senaste tre åren?

Ökat mycket

Ökat något
 Det är ungefär som tidigare
 Minskat något
 Minskat mycket

23. Har du gjort något av följande, under det senaste året, för att bidra till att bekämpa fattigdomen i världen?

Flera alternativ får anges.

Ja, skänkt pengar till frivilligorganisationer
 Ja, genom eget frivilligt arbete
 Ja, skänkt kläder, möbler m.m.
 Ja, med påverkans- eller opinionsbildningsarbete
 Ja, genom att ändra livsstil, tänka på vad jag handlar, äter, etc
 Ja, genom att vara fadder
 Ja, på annat sätt
 Nej, inget av detta

Dina synpunkter på utveckling och bistånd

24. Vad av följande tror du är viktigt, för att fattigdomen i världen ska minska?

Ange högst fyra av nedanstående alternativ.

Fred - Utan fred är det inte möjligt att skapa utveckling.

En hållbar utveckling - Skydd för miljön och insatser för att möta klimathoten.

Demokrati - Annars kommer ingen att lyssna på de fattiga.

Bistånd - Länder med mycket fattigdom behöver stöd utifrån.

Jämställdhet - Insatser för att ge kvinnor mer makt och möjligheter.

Utbildning - Då får människor en möjlighet att lyfta sig ur fattigdom.

Hälsa- och sjukvård - Sjukdom skapar otrygghet och fattigdom.

Fri handel - Då växer ekonomin och fattigdomen minskar.

Annat som inte nämnts ovan, nämligen... skriv i rutan nedan:

25. Hur väl instämmer du i följande påståenden:

Stämmer inte alls
 Stämmer ganska dåligt
 Stämmer ganska bra
 Stämmer helt och hållet
 Vet inte

- Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.
- Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld.
- De ansvariga för det svenska biståndet saknar en genuin insikt om förutsättningarna i de fattiga länderna.
- Antalet barn som föds i världen ökar för varje år
- Alla människor har lika värde, därför bör man stödja dem som lever under omänskliga förhållanden.
- Jag tycker jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder.
- Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren.
- Biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling.
- Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd.
- Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren.

k. Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna.

l. Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna.

Mått på fattigdom i världen

26. Fattigdom och välfärd handlar inte bara om pengar. För att mäta fattigdom och välfärd är medellivslängd, läskunnighet, barnadödlighet och antal barn per kvinna viktiga mått. Här följer några frågor om hur det ser ut på olika håll i världen. Markera det alternativ som du tror stämmer med frågan även om du känner dig osäker på svaret.

a) Ungefär hur hög tror du att medellivslängden är i Vietnam?

- 45 år
- 55 år
- 65 år
- 75 år

b) Ungefär hur stor del av ungdomarna (15-24 år) i Tanzania tror du kan läsa och skriva?

- 2 av 10
- 4 av 10
- 6 av 10
- 8 av 10

c) Ungefär hur många barn per kvinna tror du föds i Bangladesh?

- 2,5 barn per kvinna
- 3,5 barn per kvinna
- 4,5 barn per kvinna
- 5,5 barn per kvinna

d) Ungefär hur stor tror du barnadödligheten (andel barn som dör före 5 års ålder) är i Kenya?

- 40 procent
- 30 procent
- 20 procent
- 10 procent

Tack för att du svarade på enkäten!